2. B.
27.

Lærebog

i

dansk

National-Stenografi

(Søgaards System).

Udarbejdet

af

Skrivelærer N. P. Søgaard,

(eksam. Lærer i 2 tyske Systemer).

KJØBENHAVN 1896.

Udgivet af Foreningen til Stenografiens Fremme i Danmark.

I Commission hos C. H. Bielefeldt, Kjøbmagergade 20.

SLUB Dresden
zell1
VI
C a
0007
m049 MAG

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/1

★
El scienca libraro
K. O. Schmidt
Grupo: 2.B.1
L. N.: 27.

Zell 1 m 043 P2

Sächsische Landesbibliothek
SLUB
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden

VI. Ca 0007

2005 8 014388

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/2

2. B.
27.

K. Oschmidt.

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/4

Indledning til „Dansk National-Stenografi“.

Paa samme Maade, som Forskrifter i alm. Skrift hovedsagelig skulle tale for sig selv, vilde det ogsaa i en vis Henseende være heldigst, om det kunde gaa denne Skrift her ligesaa. Jeg er overbevist om, at dette er muligt, hvis jeg kunde være heldig her i min Indledning blot at slaa Tonen an. At begynde med at opremse, hvilke Fordele dette System har frem for andre Systemer, strider imod den Fordrageligheds Aand og Tone, som altid helst maa være til Stede, naar noget Nyt skal føres frem, der særlig skal være Almenhedens Fælleseje.

Som tidligere omtalt i min for to Aar siden udgivne „Ledetraad i Stenografi“ med stenografiske Paralleller er jeg en Hader af System-Stridigheder. Lad ethvert System tale for sig selv. Skulde noget af det, jeg her fremfører i min Fortale, blive anset for Stridspunkter, vil jeg tillade mig at bemærke, at jeg her, ligesom ved mine tidligere udgivne Lærebøger i Stenografi, kun søger at belyse Sagen i al Almindelighed, for at forebygge Stridigheder og tilslørede Partiangreb. Da vi har 3 danske Oversættelser af de 3 tyske: Gabelsberger's, Arends's og Schrey-Worms's Systemer her i Danmark, kan det ikke fejle, at der vil komme saadanne Angreb

Ved at sætte sig grundigt ind i Stenografiens Udviklingshistorie og lære Principperne i de mest fremtrædende Stenografisystemer at kende, vil man erfare, at man ikke kan have det fjærneste Haab om nogensinde at faa et internationalt System. Det ligger i Sagens egen Natur, at dette ikke kan lade sig gøre. Selv med den allerstørste Imødekommenhed fra de forsk. Nationers Side vilde det dog være en Umulighed, da Sprogene ere saa vidt forskellige. De forsk. Bogst. (Lyde) bruges forskelligt, idet en Lyd og en Lydsammensætning i et Sprog bruges mere end i et andet. Stenografien er en Kortskrift og Hurtigskrift i Ordets rette Betydning. og for at faa en saadan, skal man bruge det bestemte Hovedprincip: „De mest brugte Bogstaver skal have de letteste og bekvemmeste Skrifttræk“. Derved opstaaer Forskellen paa Fordelingen af Skrifttrækkene i de forsk. Sprog.

Det er altsaa ikke alene en Oversættelse, men en større Omordning og Bearbejdelse der skal til, naar et Stenografisystem skal overflyttes fra et Sprog til et andet. En saadan nødvendig Bearbejdelse gør, at Aflæggeren i større el. mindre Grad bliver en Forvrængning af det originale System. Hovedprincipperne kunne være de samme, men naar en Dél af de mest brugte Bogstaver skulle bytte Skriftformer, hvilken Nytte vil Principperne saa gøre? Selv de allerbedste Principper vilde ikke kunne opveje en saadan Forvirring og Forstyrrelse, som opstaar ved Ombytning af Skriftformer. (Se Parallel Nr. 1).

Denne lille Parallel viser, hvor forskelligt Skrifttrækkene anvendes. Eksemplet er taget fra det sidste Stenografi-System, der er oversat fra Tysk til Dansk. Oversætteren deraf, Herr Rigsdagsstenograf A. Worms, Lærer ved St. Petri tyske Skole, har kaldt sin Oversættelse for „Letfattelig dansk Stenografi“. Den tyske Original „Schreys System“ kalder han Modersystemet. Baade det tyske System og den danske Aflægger deraf ere hver for sig lette at lære, men det er ikke noget Bevis for at de ere gode. Titlen „dansk Stenografi“ er her kun en tom Lyd; man finder kun et maskeret tysk Vrængbillede med sindbilledlig og symbolsk Vokalbetegnelse. I vort klare danske Sprog med saa faa stumme Bogstaver behøves allermindst nogensomhelst Symbolik. Alle Bogstaver kunne, som det vil ses i nærværende „Dansk National-Stenografi“, faa principmæssige og ejendommelige virkelige Tegn, der kunne bruges ligesom Bogstaver i alm. Skrift. I Schrey-Worms Stenografi betegnes Vokalerne baade i Begyndelsen af og indeni Ord symbolsk: „Ved Hævning og Sænkning af Konsonanterne over og under Skrivelinien, ved Afstand imellem og Trykforstærkning (Schattering) i Konsonanterne, samt ved Hager med og uden Tryk. Parallellen vil vise, at det Internationale i Schrey-Worms's Stenografi heller ikke er fristende i Særdeleshed ved at huske paa, at man paa en ti til tyve Timer kan lære at læse Stenografi, endog uden før at have havt Kendskab dertil.

Det, som man altsaa skal arbejde hen til er at hver Nation, hvert Folkeslag med sit eget Sprog bliver indbyrdes enige om at benytte et bestemt udpræget nationalt System. En saadan

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/5

Stenografi maa være af den Beskaffenhed, at den er let at lære og let at læse. Hvert Bogstav skal have sit principmæssige Karaktértegn og Sammenskrivningen af Bogstaverne skal foregaa paa alm. Vis efter Retskrivnings- & Staveprincipperne.

„Dansk National-Stenografi" opfylder disse Betingelser.

Idet jeg herved overgiver dette System til alle dansktalende og danskskrivende Medmenneskers Velvilje og behagelige Afbenyttelse, vil jeg dog ikke undlade at bemærke, at det ingenlunde er min Mening, at Systemet er ufejlbarligt. Tværtimod maa man fristes til at tro, at det kunde være lavet endnu bedre, eftersom det er det første danske originale Stenografi-System, der er opfundet. Det er det første System, der uafhængigt er grundlagt paa Resultatet af Undersøgelser, hvis Formaal hovedsagelig har været: At give de oftest forekommende Lyde de letteste og bekvemmeste Skriftformer. Deri ligger Hovedarbejdet for enhver Systemopfinder, og til Raadighed staar der for enhver af dem: Det samme Antal Skriftformer.

Som Eksempel paa, hvor forskelligt Skriftformerne benyttes, kunne vi vælge blot et eneste Træk: Lille **e**- og **l**-Formen i alm. Skrift. (Se Parallel Nr. 2.) Det er en af de bedste Skriftformer der findes, og det er en komplet helstøbt Karaktérform, der baade er let og bekvem, selv om den just ikke hører til de allerletteste i Stenografien. Den bestaar nemlig baade af Opstreg og Nedstreg, hvilket i Stenografien er det samme som 2 Bogstaver. Saadanne stærkt fremstrædende Former indprænter sig altid lettere og fastere i Hukommelsen end andre.

Er det saa rigtigt, at lægge Beslag paa en saadan Form til en Lyd el. Lydsammensætning, der bruges saa uhyre lidt i Dansk, som f. Eks. **tsch** og **tsk**, eller at benytte den samme Form til to saa fjerntbeslægtede Lyde som **d** og **tsch-tsk** eller **f** og **p**? Nej, det skader Tydeligheden i visse Henseender ikke saa ganske lidt. Jeg behøver kun at minde om, at man ved flydende Læsning ikke følger hvert Bogstav med Øjnene, men opfanger Ordbilledet som Hélhed, og at man ved Skrivning ikke for Skriftens Skyld maa lægge unødigt Beslag paa Tænkning og Hukommelse. Fejlen i Arends's System i dette her Tilfælde ligger deri, at de to Former i samme Størrelse er afhængig af Skrivelinien. I „Dansk National-Stenografi" er Formen paa sin rette Plads. **Sk** er en Sammensætning, der bruges baade foran, indeni og i Enden af Ord. **Skr** dannes ved en principmæssig Forlængelse. „Dansk National-Stenografi" er uafhængig af Skrivelinien, d. v. s. Ordbilledet betyder det samme, hvor det end staar, ligesom i vor alm. Skrift.

Et Stenografi-System kan inddeles i 2 Hoveddele: Det egentlige System og Forkortninger, (Sigler og Monogrammer). — Desuden kan man i Forhold til Forkortningerne inddele en Stenografi i flere forskellige Afsnit. 1ste Afsnit: Skoleskriften uden Forkortninger, 2det Afsnit: Korrespondanceskriften, hvortil er benyttet en Del Forkortninger. Den sidste kan med frie Forkortninger benyttes baade til Diktat- & Referentskrift. — Ved frie Forkortninger menes der, at enhver har Lov til at forkorte efter Behag og Behov, ligesom naar man refererer med alm. Skrift.

Det vil ved Benyttelsen af „Dansk National-Stenografi" blive en let Sag, at finde paa at lave saadanne Forkortninger, eftersom en hel Masse Betegningsmidler her ere overflødiggjorte i Skole- & Korrespondance-Skriften og staa til fri Afbenyttelse for Referenten. I „Dansk National-Stenografi" ere Skriftformerne tagne i Brug paa en saa hensigtsmæssig Maade, at man ikke behøver de mindre gode Betegningsmidler. Til en Korrespondance-Skrift maa ingen sindbilledlig el. symbolsk Bogstavbetegnelse lægges til Grund. Det er en daarlig Korrespondance-Skrift, hvor det ene Bogstav betegnes ved et andet Bogstavs Hævning og Sænkning over og under Skrivelinien, ved Afstand imellem el. ved Bogstavernes Tykkelse (Schattering, Ekstratryk), Hager med Tryk etc.

Som midlertidige Hjælpemidler ved Referering kan slige Betegningsmidler have lidt Betydning, og ved Referering kan disse benyttes efter Behag tilligemed alle andre Kneb som flygtige og midlertidige Betegningsmidler. Referater ere kun midlertidige Noteringer, der bagefter renskrives el. trykkes. — At give bestemte Principper for en saadan Forkortning, er ikke absolut nødvendigt. Det er for Stenografiens Sag foreløbig ikke tilraadeligt: Dels kunde det afskrække Almenheden fra at tage fat paa Stenografien, naar der var saa meget at lære, og dels kunde det friste andre

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/6

til at springe for let over, hvad der altid skal danne Grundlaget ogsaa i enhver Referent-Stenografi: Skole- og Korrespondance-Skriften.

En Antydning af, hvad der menes med frie Forkortninger, faar man ved at lægge Mærke til de Ordforkortninger, der bruges i Ordbøger og andre Sprogbøger samt Fagskrifter. Saadanne Ordforkortninger ere for Stenografien en Slags fri Forkortning, idet de ere uafhængige af Skriftformerne. En anden Slags fri Forkortning faar man ved at benytte Interpunktionstegn og mathematiske Tegn o. d. l. Udraabstegn kan benyttes til Ordene: Mine Herrer -!, Mine Herrer og Damer -!!, Den ærede foregaaende Taler -!; Kolon paa Linien: - sagde, sagt, og Kolon over Linien ˙ - siger; Kommategnet for komme og kommer; Spørgsmaalstegn for Spørgsmaal, spørge og deraf afledede Ord; Lighedstegn for Ord, der gentages efter hinanden; Tankestreg kan benyttes til Gengivelse af Ordsprog, Talemaader el. Citater, hvoraf man saa kun behøver at skrive det første eller enkelte Ord; Plus og Minus i Stedet for Ordene mere el. mindre, Majoritet el. Minoritet o. s. v. Man kan ved Hævning el. Sænkning af et el. flere Bogst. give disse en særskilt Betydning for et el. flere Ord. Ligeledes har man Lov til at skrive flere Ord sammen til et Ordbillede, hvis man finder Lettelse derved, f. Eks.: Maa jeg tillade mig, Tid er Penge etc. (Se Eksemplerne). Saaledes bære Stenograferne sig ad ved Referering. Enhver kan selv lave sig saadanne Forkortninger. Lidt Anvisning derpaa gives ogsaa i Dessaus Lærebog i Stenografi, udgivet af den danske Gabelsberger Stenografforening. — Den tekniske Skrivefærdighed er forøvrigt af en sideordnet Betydning for en Stenograf; Opfattelses-Evne, en god Hukommelse og en udviklet sproglig-stilistisk Combinations-Evne ere Egenskaber, der have ligesaa stor Betydning. Uden disse sidste vilde det ikke være muligt at følge en Taler og nedskrive et Foredrag fra Ord til andet.

Det vil heraf let forstaas, at det for en Stenograf ikke kommer saa meget an paa, hvilket Stenografi-System han benytter, og har han først valgt et, saa er det vanskeligt for ham at skifte el. vælge et andet. — Ligesom Skriftformerne og Tegnene i de forskellige Systemer jo have forskellig Betydning, blive Forkortningerne, baade de faste og frie, derved ogsaa forskellige. — Saadan en Forandring vilde i de fleste Tilfælde lægge altfor stort Beslag paa Hukommelsen.

Som et Bevis paa, hvor vanskeligt det er for en Rigsdagsstenograf at lære et andet System, end det, han er vant til at bruge, skal jeg kun anføre, at en af vore dygtigste Rigsdagsstenografer paa et offentligt Møde har erklæret, at det var ham en Umulighed at lære Arends's System. Han havde gjort flere Forsøg derpaa, men forgæves. Om dette nu fra hans Side er fremført af Partiblindhed el. Partihad og altsaa lidt overdrevent, synes mest rimeligt, thi Arends's System, der bruges i den svenske Rigsdag og findes baade paa Svensk, Tysk og Dansk, er ellers et meget let System at lære.

Ingen kan blive en god Lærer i Stenografi uden at have grundigt Kendskab til Stenografiens Historie og grundig Indsigt og Skrivefærdighed i flere forskellige Stenografi-Systemer. Undervisningen vil ellers blive altfor énsidig og indskrænket, ikke alsidig nok. Foruden dette skal en Lærer i Stenografi ogsaa have den fornødne Ordens- og Skønhedssans og selv kunne skrive smukt, rént, klart og tydeligt. For en Stenograf el. Hurtigskriver af Profession ere disse Egenskaber meget sjældne, thi ved Referering (især hvis den er tvungen som Rigsdagsstenografernes) bliver Skriften ødelagt, og det bliver derfor altid vanskeligt for saadanne at blive dygtige Lærere i Stenografi. I saa mange Aar (siden 1849) have Stenograferne hovedsagelig besørget Undervisningen i Stenografi heri Landet, og dette er for en Dél Aarsagen til, at vi staa paa et saa lavt Standpunkt paa dette Fags Omraade. Jeg er forvisset om, at saasnart der bliver flere dygtige Lærere i Stenografi, end der hidtil har været, saa skal Stenografiens Sag hurtig fremmes ogsaa heri Danmark.

Nærværende Stenografi-System kan benyttes for alle Sprog, men egner sig bedst for det danske, hvilket Navnet: „Dansk National-Stenografi“ skal betegne. Hvert af de andre 3 her omtalte Stenografi-Systemer ere paa samme Maade tyske National-Systemer, og de kunne ligeledes efter forudgaaet Oversættelse og Bearbejdelse benyttes i andre Sprog.

Da der i Dansk forekommer en Del fremmede Ord og Personnavne har jeg ogsaa komponeret en Del fremmede Lydsammensætninger og fremstillet disse lige efter de danske. Det vil

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/7

deraf sés, at „Dansk National-Stenografi“ kan benyttes ogsaa for fremmede Sprog, bedre end nogetsomhelst tysk System kan benyttes for det danske Sprog. Ved Udarbejdelsen af „Dansk National-Stenografi“ har jeg opstillet saakaldte Frekvenstabeller for at se, hvor ofte hvert enkelt Bogstav forekommer i Forhold til de andre. Tillige har jeg maattet udtage Skriftstykker af forskellig Tekst, for at udregne, hvilke Ord der bruges mest. Ved Valget el. Fordelingen af Skriftformerne, har jeg saavidt muligt taget Hensyn til Lydligheden, saa at de beslægtede Lyde har faaet beslægtede Skriftformer. Valget af Sigler og Monogrammer til Forstavelser, Endelser og enkelte Ord, har været det afsluttende, og dog har jeg stadig taget i Betragtning, at Tegnenes Tids- og Tydelighedsværdi beroer meget paa, i hvilke Forbindelser de staa, og om de staa i Begyndelsen eller i Slutningen af eller indeni et Ordbillede. (Se Parallel Nr. 3.)

Af denne Grund maatte jeg, da jeg var færdig med det hele, begynde forfra igen og med Overblik, fornyede Prøver og Iagttagelser paa bedste Maade gøre de nævnte Hensyn gældende ved Rettelser, hvor det fandtes nødvendigt. Med Pennen har jeg baade først og sidst maattet prøve hvert Træk og hver Skriftform mange Gange i de forsk. Sammensætninger før end det endelige Valg kunde træffes.

Som Tekst til de stenografiske Læse- og Skriveøvelser har jeg foruden et Par Handelsbreve valgt et Par Sange af Grundtvig, en lille Fortælling af Grim og Molbech samt et Brudstykke af en Folkesang fra 1864. Pladsen her tillader mig kun at lade aftrykke Begyndelsen af Teksten.

Sluttelig bringer jeg de Sprogmænd og Typografer, som jeg har søgt Oplysninger hos med Hensyn til Lydundersøgelserne og Lydsammenstillingerne, min bedste Tak.

Kjøbenhavn, St. Hansdag 1896.

Ærb.

N. P. Søgaard.

Sol er oppe, Skovens Toppe etc.

I Danmark er jeg født og baaren etc.

Guldnøglen.

En Gang ved Vintertid, da der laa høj Sne paa Jorden etc.

Kristian den Niende og den døende Soldat paa Faaborg Lazaret.

I Faaborg paa Lazarettet, der laa en dansk Soldat,
Ham havde en fjendtlig Jæger, en Kugle for Panden sat.
Men skønt han vaanded' sig saare, og Døden ham var saa nær,
I Øjet dog blinked' en Taare for dem, som han havde kær.

Da traadte Kong Kristian stille etc.

Korrespondance.

Jeg har modtaget Deres Brev af 5te Febr. etc.

Deres Breve af 20. og 27. i indeværende Maaned har jeg modtaget etc.

(Se den stenografiske Dél).

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/8

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/9

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/10

Aste Afsnit: Skoleskriften.

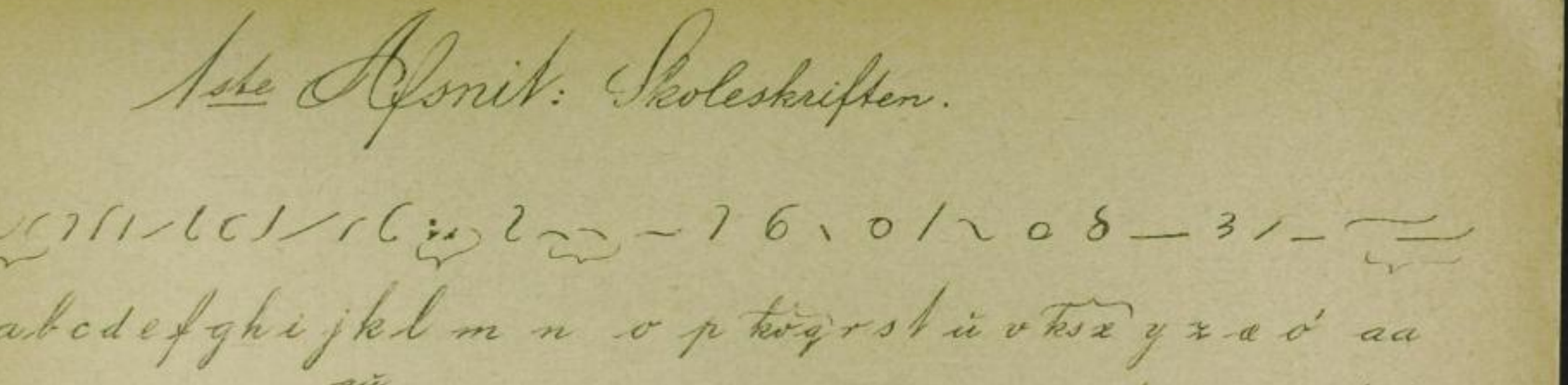

Sammensatte Konsonanter.

Konsonanternes Længde- el. Höjde-Forhold angives i Tredjedele; f. h. m. ere Ethaalslegn.

andret Betydning Tilfælde forøges.

Forstörelsesformerne: n, ç, c, m, ll kunne med öfor- forstörres med 1/3 Höjde, hvorved Tydeligheden i visse Princippet „saa faa Tegn som mulig" kommer Skrive- hastigheden til gode.

Tegnenes Höjde overskrider ikke 2 Maal = 6/3.

Vokalernes Længde-Maal angives ogsaa i Tredjedele; o æ ø el. Ethaals-

legn; ı ll —: 2/3, ~ : 3/3, / — ⁼ : 5/3.

Tal skrives som i alm. Skrift. Runde Tal og visse Talordsforbindelser

har følgende Tegn:

= Hundrede	= Tusinde	= Million	= Milliard
100, 200	1000, 2000	1000000	2000000000
= Hundredtal	= Tusindtal	= Millioner	= Billion.
= Hundredetal	= Tusindetal	= Millionbyen	D. S.
	= Tusindvaigt		

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/11

Om Sammenskrivning og Forkortning.

„Dansk National-Stenografi" bestaar af 2 Hoveddele og inddeles i: 1) Det egentlige System, hvortil höre: Alfabetet med Hovedtegn og Bitegn, Dobbeltlegn og Konsonantsammensætninger; 2) Forkortelse: faste og frie Forkortninger, d. e. Sigler og Monogrammer. Et Sigel bestaar af et el. flere Bogst. af det Ord el. Stavelse, som det skal representere: ℓ = hver, ℓ = ever, ℓ = hverken, ℕ = aldrig, ∂ = Kjöbenhavn etc.; Monogrammer ere ejendommelige og vilkaarlige Tegn: ϑ = ig, ℓ = ledes. Böjningsendelser udskrives ofte i Sigler og Monogr. paa alm. Vis: ∂ = Nation, ∂ = Nationen, ℓ = enhver, ∂ = enhvers. Forskrivelsen retter sig i Höjden efter Stamordet, og man har Lov til at dele et Ord, naar Sammenskrivningen bliver ubekvem el. smaglös: Tak = Sprogeti = dium etc. Stamord og Staveregel afgör hvilken sammensat Kons., der skal benyttes, naar 2 saadanne stöder sammen: ℓ, ℓ, ℓ etc. Lydfordobling er i Stenografien af underordnet Betydning. De Bogst., der ikke have Dobbeltlegn fordobles ved at sætte en lille vandret el. lodret Streg over, under el. igennem Tegnet: ℓ = ligge, ℓ = lönne, ℓ = Tinne, ℓ = Teer etc. Store Begyndelses-Bogst. benyttes ikke. Vil man tilkendegive disse, sker dette ved at sætte Forvandlingstegn ~ over el. igennem förste Bogst. af Ordet: ℓ, ℓ etc. Alle döde Linier undgaas. To Kons. el. to Vok. som forekomme efter hinanden adskilles ved en ganske lille Böjning af Linien: ℓ = ie, ℓ = ea, ℓ = pf; eller ved at skrive det ene over el. efter det andet: ℓ = mf, ℓ = prn, ℓ = mb etc. Ligesom i alm. Skrift enkelte Bogst. kunne have 2 Tegn f. Eks. r = r, ó = ø, saaledes ogsaa her: ℓ = a, ℓ = aa ℓ = d, ℓ = t etc. Disse Dobbeltformer brúges hver for sig efter Smag og Bekvemmelighed og bidrage tilvisse Tydeligheden og Letskrivneligheden. Paa Grund af det nære Lydslægtskab mellem e og æ kan man nöjes med en ringe Forskel i Formen. Almindeligt el. langt-æ har samme Form som e, men staar nogle Grader mere oprejst; kort-æ er lidt kortere end e, men har samme Hældning som dette. Man kan bruge begge efter eget Skön, og hvis man hovedsageligt vil tage Hensyn til Hurtigheden, saa er kort-æ i mange Tilfælde lettest at benytte: foran ℓ ℓ ℓ ℓ ℓ og deres Afledningsformer: ℓ = Lække, ℓ = legge, ℓ = række, ℓ = Blest, ℓ = Flæsk; men ℓ = øre, ℓ = kore, ℓ = lære, ℓ = trøt, ℓ = Teatret, ℓ = Mohø etc. Bitegn for d og t skrives opad, men i samme Retning som Hovedtegnene. I Begyndelsen af Ord skrives d og t nedad. Naar der efter d og t = Vokal følger et nyt d el. t skrives det förste d el. t nedad, undtagen i Endelsen: 1 = let; se næste Side. Efter e, æ, i skrives d og t opad i samme Retning som disse, men uden Böjning af Linien: ℓ = kt, ℓ, ℓ, ℓ, kat, ket, kit.

I Analogi med kj = ϑ og sj = ∂ formes: ∂ bj, ∂ pj, ∂ dj, ∂ tj, ∂ gj, ∂ kj, ∂ stj, ∂ skj, men med mover Skrift. Efter j i Forbindelsen bruges fült-a: ℓ = Hjalmer, ℓ = Bjarke, ℓ = Fjank, ℓ = Fjalfe, ℓ = stjal, ℓ = Skjald, ℓ = Sjat etc. Hvis der efter ϑ, ∂, ∫ + a følger et af de i efterfølgende Punkt 1 nævnte Bogstaver med hel el. halv Bue bruges rundt-a: ℓ = Sjap, ℓ = Sjakal, ℓ = Sjakonale etc.

I en opadgaaende Bølgelinie indeholdes de 2 Slags a: ⌒ = a a.
Rundt-a benyttes: 1) I Begyndelsen af Ord foran Bogstaver med hel el. halv Bue forover: ⌒, ⌒, ⌒, ⌒, ⌒, ⌒, ⌒ etc. 2) I Indeni og Slutningen af Ord efter l o. „ højre om, samt ⌒, ⌒, ⌒ og disses disse ⌒ a følger et af de i Punkt 1 nævnte Tegn el. Bogstaver: ⌒ = Rum, ⌒ = Sal, ⌒ = Nag., ⌒ = Lampe etc. Naar ikke er forbunden med stavformig og nedadskrevet Konsonant er det heldigst at bruge l højre om ⌒ foran o, u, aa = —. Venstre om „ bruges særlig foran Tegn uden hel Bue forover: ⌒, ⌒, ⌒ etc., som Tilsætning til ⌒ ig, ⌒ = ighed: ⌒ = lig, ⌒ = lighed, samt i Forbindelse med stavf. og nedadgaaende Konsonant: ⌒ = bl, ⌒ = pl etc. I sidste Tilfælde hæves o, u, aa = — lidt op ved man før end man gaar til højre fører Pennen lidt opad i Retningen: ⌒ = blaa, ⌒ = Pluus, ⌒ = Blomst etc. Samme Hævning af o, u, aa = — finder Sted ogsaa uden l: ⌒ = tro, ⌒ = Stue, ⌒ = Straa etc.

Om d og t. Opadskrevet d og t er lidt højere end de nedadskrevne og bruges særligt indeni og i Slutningen af Ord. Efter opadskr. d el. t bruges Betegnelse „: ⌒ = bede, ⌒ = bide, ⌒ = Steedder, ⌒ = Midje, ⌒ = Bitter etc.
⌒ = strade, ⌒ = stride, ⌒ = Strode, ⌒ = stræde, ⌒ = Estrid, ⌒ = Astrid.
Nedadskrevet d og t bruges naar der efter d el. t følger et nyt d el. t. Det første skrives saa nedad: ⌒ = bedede, ⌒ = bedet, ⌒ = bedt etc.
Efter y og ó, og efter enligt o, e, i, samt før i, y, ó skrives d og t nedad: ⌒ = skyde, ⌒ = bytte, ⌒ = betydelig, ⌒ = Bøde, ⌒ = Nutiden, ⌒ = Ed, ⌒ = Ede, ⌒ = Et, ⌒ = stryge; efter i og y = Vokal kan man bruge hvilket man vil, enten op- el. nedadskr. d el t: ⌒ = ⌒ = tóede, ⌒ = ⌒ etc.

Om aa. Bølgeformigt aa = — benyttes mest, og Brugen af de to forskellige Slags aa paa den hensigtsmæssigste Maade vil enhver let finde ud af, naar man blot lægger Mærke til, at hult aa = ⌒ benyttes kun efter Tegn med afrundet Fodende og Dragning til højre: ⌒ = faa, ⌒ = kaar etc.

Forvandlingstegn =~ benyttes naar man vil forvandle j og g til franske j og g-Mouillé (blødt sch-Lyd), n til fransk Nasallyd, k til c og c til k, f til tyske v = f etc., samt til at betegne, at et Bogstavtegns Sigelbetydning er ophævet, saa at man i de givne Tilfælde ikke skal læse disse som Sigler, men kun som Bogstaver: ⌒ = o, ⌒ = Ble, ⌒ = k, ⌒ = v, ⌒ = k, ⌒ = Sti etc.

Eksempler paa alm. Bogstavforbindelse.

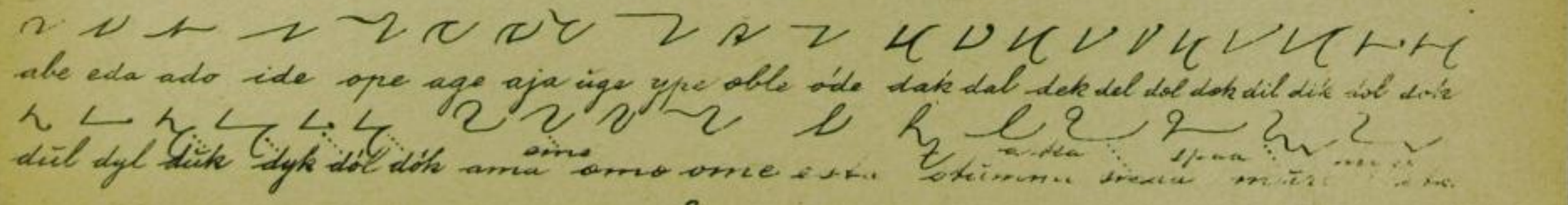
abe eda ado ide ope age aja üge ype oble óde dak dal dek del dol dok dil dik dol dok

dül dyl dük dyk dól dök arna ørno orne

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/13

Bilag A.

Fastslaaede og frie Forkortninger til Hurtigskrivning.

I. Fastslaaede Forkortninger: Sigler og Monogrammer.

c fremc for cfra ~ og o som E saam T ham (gjerne 3 mis
o havde O haft (O havde haft D har haft) o absolut o-ionne
o ledes s-lig s-ig s-hed s-ighed s-lighed (-agtig s-agtighed
) ing ingen nemlig) -ion) -tion s System s mellem s gen gennem
N idetmindste ~ inm - der

II. Frie Forkortelser til hyppigt forekommende Ord.

a. Ved Udskrivning af Ordets første Bogstav alene: o saa / et
/ til (alene) / (Forstavelse)) paa ~ om / han o vil l før / con kon

b. Ved Ordets 2 første Bogst: c jeg c dig C mig c sig c vor
v bed og bede C gav gave C giv give L hav have a var vare
cv lad lade C kan C kun kunne kunde G gjorde s sagde sagt
t efter ~ over T man T mand / hende C köb köbe C dog
/ Stenograf o sjelden d hvor

c. Ved Udelad. af Ordets første 3 Bogst: T Menneske C ganske
/ istedetfor T imidlertid c alligevel N bemerke / strakes
C skal C skulde skulle T blev blevet T bliv blive d hvis d selv

d. Ved Udelad. af Ordets første og sidste (Stavelse Bogst. el. Forkortning: d gjør
d hos d deres G Godkjend / ikke S Forretning s else T Bestrebelse
/ i Fordelesthed S i Almindelighed T midlertidig d hvilke d hvis
s ligesaa s ligesom T ligeledes d hvorledes / anderledes s saaledes
l-sker l-ver (-ger \ rer U Mennesker U Menneske s Lager
C Sager men D\ Sanger (-ger brüges ikke efter n) L her L Herr

SLUB Dresden

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/14

c. Forskellig Forkortning. I Ordendelserne: „-en - er - es - el - ern" kan e som uvæsentligt udelades. Betegns-d kan undtagelsesvis benyttes i en Del Ord ogsaa som Begyndelsesbogstav, naar „a, e, o, u, aa" følge umiddelbart efter, f. Eks: D-Dag, D-Dal, D-den, D-deres, D-Del, D-dit, D-dom; ligeledes Betegns-t foran a f. Eks: T-tale, T-tabe, T-tarm etc. I begge Tilfælde kun naar a efterfølges af et Bogstav med Afrunding foroven. Forlydsforkortning hører med til den friere Ekstraforkortning. Kun i enkelte Tilfælde kan man benytte sligt i Korrespondancestriften, f. Eks: O = Ordendelsen: -skab kan bruges, da Ordforveksling derved ikke let kan opstaa. NB. Naar der er Fare for Ordforveksling bruges Siglerne ikke i Sammenstriften, f. Eks: H = han, H = hende; men: H = Hans, H = hendes; HO = Hans, HO = hendes. O = o. s. v., Z = etc.

III. Ekstraforkortning, der kan benyttes ved Diktat og Referering. Som omtalt i Indledningen gives der en Del flygtige og mere vilkaarlige Betegningsmidler: De sindbilledlige el. symbolske. Saadanne have ikke nogen egentlig Skriftværdi, men Brugen deraf maa kun betragtes som en midlertidig Nødhjælp. Ved Ekstraforkortning har man Lov til at bruge alle mulige Kneb. Det kommer først og fremmest an paa at rette Forkortningerne efter Themaet: Forskellige Themaer fordre forskj. Forkortelser saavel ved Diktat-Skrivning som ved Referering af Foredrag. De specielle og hyppigst forekommende Ord faar en midlertidig, sonegen Forkortelse, idet man kun skriver et el. flere Bogst. af Ordet: - = Følge, følgelig; - = Løfte, - = Land; - = Lov; L = Finansen; M = Ministeriet; M = Maskine, Maskineri; H = Handel; H = Haandværk; A = Arbejde; U = Udgift, Udgifter etc. Skilletegn og mathematiske kunne ogsaa benyttes: ! = Mine Herrer; !! = Mine Damer og Herrer; ! = Den sidste foregaaende Taler; : = sagde, sagt, har sagt; : = siger; ? = Spørgsmaal, spørge; + = Majoritet, mere; - = Minoritet, mindre; ∂ = saamegetmere; ∠ = endnumindre; 1 = kom

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/15

kommer(e)i; ⌒ — = Kragen raaber paa sit eget Navn etc. Ordsammenskrivning med el. uden Ekstrafork. anvendes kun naar man er sikker paa Forstaaelse f. Eks: Gangee formularieske Vendinger og Ordsammenstillinger: ∫ ⌒ = Ski kendes for Ret; ∫ = maa jeg tillade mig; ∫ ∩ = Tid er Penge etc. ∩ ∫ ∫ ∫ = I Besiddelse af Deres ærede Skrivelse af D. D. tillader vi os herved at meddele Dem de-

Læse- og Skriveøvelser.

Fastslaaede Sigler: ⌒ = naar, — = op, ∫ = Danmark.

Guldmosen.

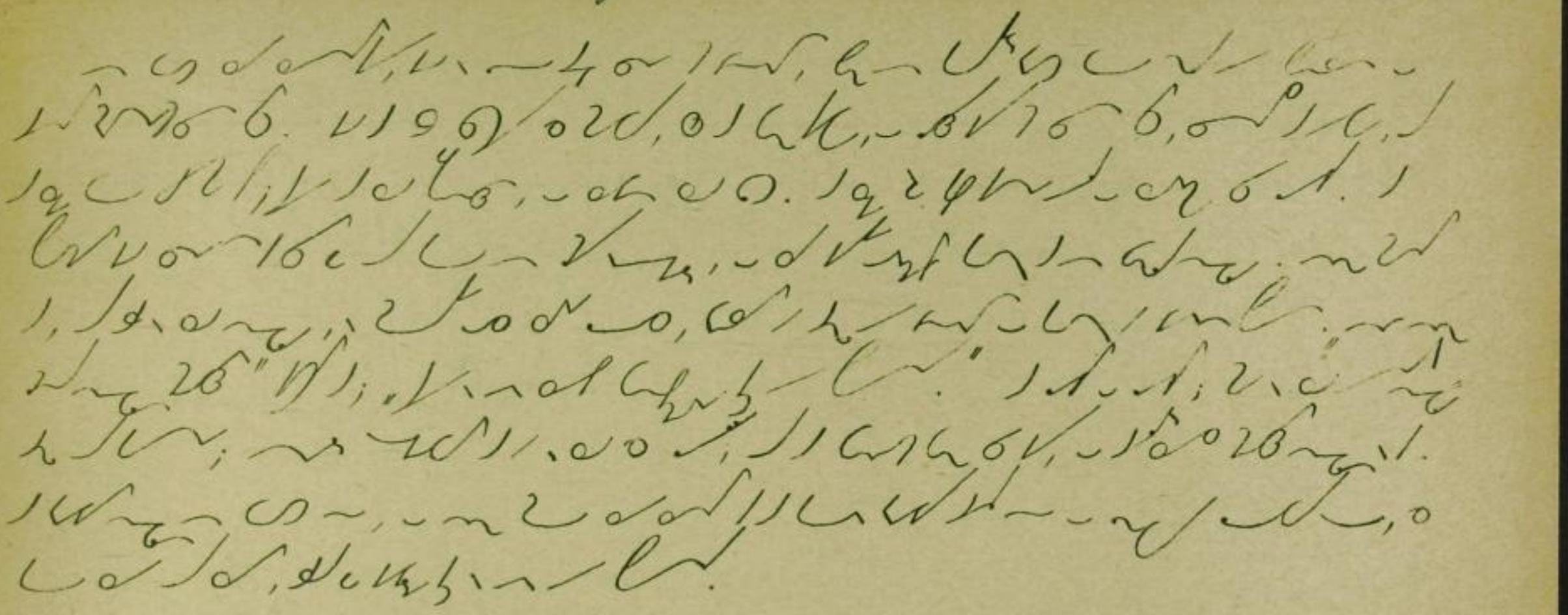

Folkesang fra 1864. (Brudstykke).
(Chr. IX og den døende Soldat paa Aalborg Lazaret.)

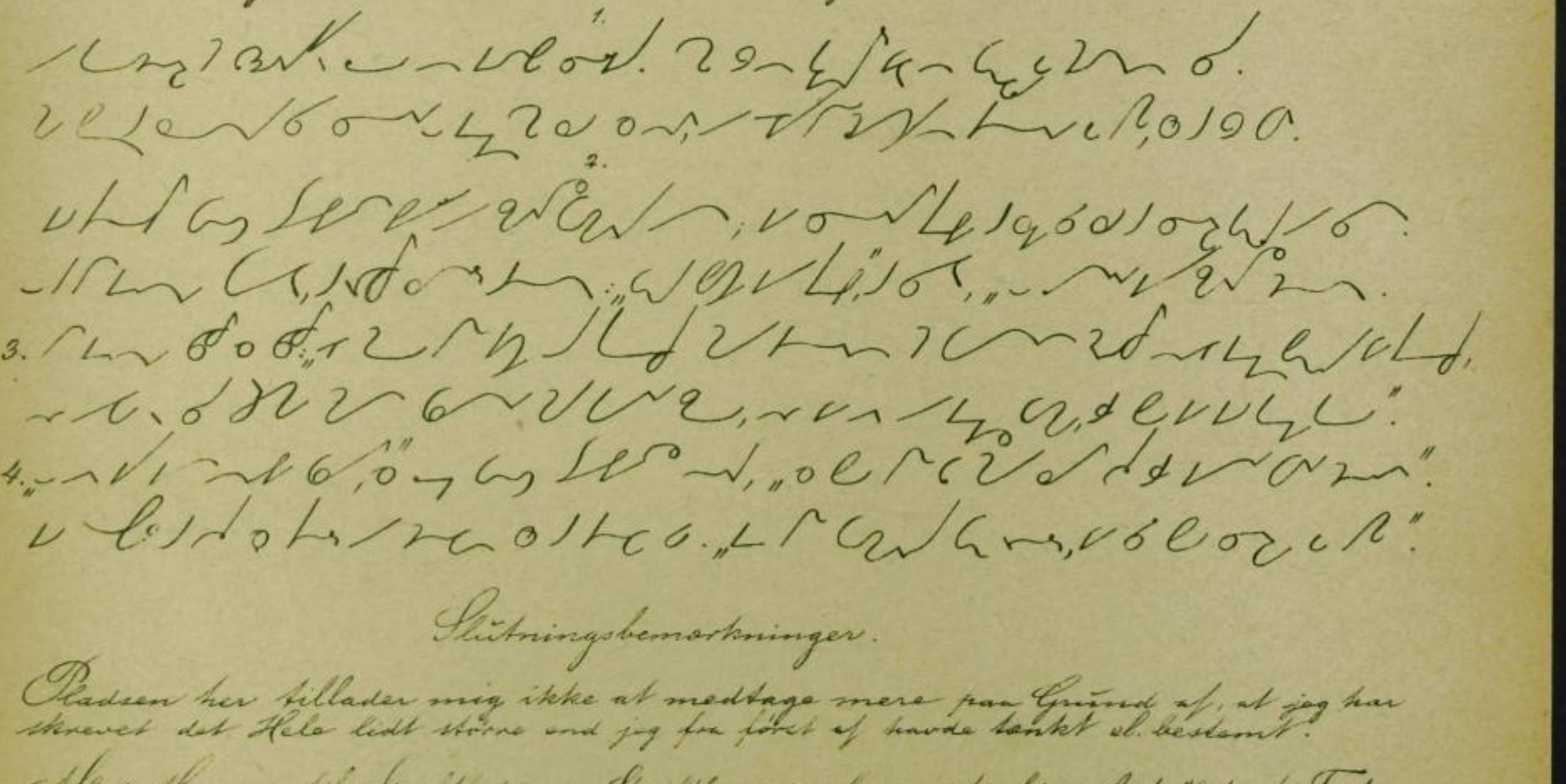

Slutningsbemærkninger.

Pladsen her tillader mig ikke at medtage mere paa Grund af, at jeg har skrevet det Hele lidt større end jeg fra først af havde tænkt el. bestemt.

Med Hensyn til Skrivehastighed og Skriftlængde, beregnet efter Antallet af Trok, skal jeg tillade mig at bemærke: Dansk Stationær Stenografi er 18% kortere end Schrey's Ørrom's og 7% kortere end Arends's Stenografi. Efter Antallet af Bogstaver og Trok og med Fradragning af de Bogstaver, der ere betegnede symbolske og ved Forkortningsdistinktioner er D. N. St. ca. 50% kortere end Schr. Ø. og 15% kortere end Arends's Stenografi. Af dette Resultat vil det ses, at de indrømmede Fordele, som D. N. St. har indhøstet ikke ere købte paa Skrivehastighedens Bekostning. —

Nærværende Udgave er ligesom mine tidligere udgivne Forelæsninger i Stenografi kun autografered, altså ikke litografered. Her i Landet findes ingen Litograf, der kan paatage sig at litografere stenografiske Skrift. Forelæsningens stenografiske og autografiske Del er trykt paa Ferd. Hansens Etabl. Kbhvn.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/17

Stenografiske Paralleller.

I. Parallel mellem Schreys System og A. Worms's Oversættelse deraf.

Schrey: (r.bo-r)

Worms:

S. Tif Füre rippe Rand Ronker Fischmarkt Schwäl- ro raü ry-

W. Tip püre rigt Rasp Rokker pimpsarbt Skjül re Eo raa

Baade i det originale System og i Oversættelsen betegnes Vokalerne i Begyndelsen af og indeni Ord sindbilledligt el. symbolske: Ved Hævning og Sænkning af efterfølgende Konsonant med el. uden Ekstrataktryk. I Skätningen af og indeni Ord anvendes dels virkelige Vokaltegn og dels en Hage o.s.v. til at modtage Vokalernes symbolske Kendemærke.

II. Parallel mellem:

Gabelsbergers,	Arends's,	Schrey-Worms's og D. N.-Stenografi.
l-d, l-tsch, l-m	l-ba, l-va, l-pa, l-f, l-p,)-sk,	l-sk, l-sker,)-nk,
)-hed, l)-Dumhed.	)-gn, l)-ba gn. t-i, P's Fiasko.	l)-skonke.

III.

Mönstring og Oversigt over Skriftformerne i „Dansk National-St."

N. P. Løgaard).

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/19

SLUB DRESDEN
3 1356265

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/20

Sächsische Landesbibliothek –
Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/21

Sogaards Handels- og Privat-Kursus

Fortunstræde 4 (mell. Admiralg. og Høibro Plads).

I følgende Discipliner gives Kursus enten samlet eller særskilt hvert Fag for sig: **Skrivning** (Skønskrift og Forretningsskrift); **Retskrivning** (Ortografi, Grammatik og Stil); **Handelsregning** og alm. **Regning: Bogholderi:** enkelt, dobbelt italiensk med Vekselret og Handelskorresp.; **Rundskrift**; **Stenografi**.

Obs. Formaalet med disse Kursus er at give voksne Herrer og Damer samt unge Mennesker en privat særskilt Undervisning, ved hvilken der kan tages tilbørligt Hensyn til hver enkelt Elevs Standpunkt.

For at opnaa dette maa Eleven først og fremmest arbejde uafhængigt, det vil sige: ikke følges med nogen eller være afhængig af andre Elevers mere eller mindre hurtige Fremgang.

Dette kan ske hos mig, enten i Enetimer, hver Elev for sig, eller paa Fælleskursus med gennemsnitlig 4 Elever ad Gangen. I begge Tilfælde arbejder hver Elev aldeles frit og uafhængigt af andre og uden nærmere Bekendtskab til hinanden.

Herrer og Damer, hvad enten de ville uddannes til privat Behov eller til **Forretningsvirksomhed,** optages **straks.**

N. P. Sogaard,
Kursusbestyrer.

Uddrag af Attester og Anbefalinger.

Fra mine Skrivekursus ved de kgl. Seminarier:

Seminarieforstander, Provst Sørensen ved det kgl. Seminarium i Ranum skriver d. 19. Oktbr. 1883:

„Herr Skrivelærer N. P. Søgaard har i indeværende Maaned afholdt et Kursus i Skrivning her paa Seminariet i hvilket over Halvparten af Seminariets Elever, nemlig 50, have deltaget. Det har været Maalet at forbedre Haandskriften og bringe Fasthed og Sikkerhed i samme, og ved Hr. Søgaards Fremgangsmaade er dette naaet ved 12 Timers Undervisning saaledes, at Deltagerne selv kunne glæde sig ved de gode Resultater, der er opnaaet, og jeg med Fornøjelse kan anbefale ham som Lærer for dem, der i kort Tid ønske at opnaa en kon og tydelig Haandskrift".

Seminarielærer, const. Seminarieforstander H. Mortensen ved det kgl. Seminarium i Jonstrup skriver den 12te Decbr. 1895:

„Herr Søgaard har i Aar, ligesom for 4 Aar siden, etc." — — „og navnlig bør det fremhæves, at alle de deltagende Elever ere komne til at skrive næsten ganske ens, medens deres Haandskrifter tidligere vare overmaade forskellige". „Det bemærkes, at dette Maal er naaet ved 8 (i Stedet for tidligere 12) Timers Øvelse".

Fra mine priv. og merkantile Handels-Kursus i Kjøbenhavn:

„Underskrevne, som have deltaget i Hr. Søgaards Kursus i Skrivning, Regning og Bogholderi, erklære sig herved tilfredse med Resultatet og ville anbefale hans Undervisning paa det bedste".

J. Nielsen. P. Olsen. L. P. Vissenberg. K. Petersen. L. Nielsen. C. J. Jørgensen. R. V. Hansen. A. Fürst. Chr. Christensen. W. F. Olsen. E. Mortensen. W. Sondergaard. K. Rasmussen. N. Larsen. Chr. Jensen. L. Wedel. H. Christensen. A. C. Castberg. P. Nielsen. J. Jensen. C. Petersen. F. Jensen. N. Geisler. S. Andersen. H. Brack. F. Schumacher. C. Ditz. R. Hansen. E. Gericke. C. Poulsen.

O. Wriths Bogtr., Læderstræde 3, Kbhvn.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden
http://digital.slub-dresden.de/id37533176X/22